

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ГРОЮ ТА ПОЛІТИКОЮ

Проведемо дослідження взаємозв'язку між поняттями «політика» та «гра» з подальшим використанням знань в практичному здійсненні політики в Україні. Даний розбір присвячений розгляду внутрішньої політики України з боку «проблеми гри». Переформувавши слова Й. Гейзінги «Культура *sub specie ludi*» (лат. із погляду гри, під знаком гри) відповідно до нашого дослідження, ми отримуємо варіацію назви на приклад «Внутрішня політика України *sub specie ludi*». Необхідно зазначити, що лише в довідковій літературі можна знайти визначення таких понять як «гра політична», «ігри політичні», «політичні ігри». Через це у політичних дискусіях є звичні для нас слова: «гравець», «рейтинг», «стратегія» та інші. Ігрові технології інтегруються і зливаються із різноманітними процесами: «У випадку зі спортом, ми маємо гру, що зупиняється, переходячи в серйозне змагання, але все ще вважається грою; в іншому випадку - серйозне заняття, що вироджується в гру, але зберігає репутацію серйозного». У «Короткому енциклопедичному словнику-довіднику (політологія)» за редакцією Ю.С. Борцова подане поняття «гра політична», визначається як «форма діяльності в умовних політичних ситуаціях, спрямована на відтворення та засвоєння політичного досвіду в конкретному соціокультурному контексті». Далі інформація, що стосується структури вже «політичної гри», а не «гри політичної», як було зазначено першопочатково.

З метою розкриття феномену політики через ігрові процеси, розглянемо її з зазначених характеристик гри і, для візуалізації зв'язків між поняттями, почнемо із такої характеристики, як «Сенс гри уособлюється у ній самій, інші мотиви участі у ній є другорядними». Ця риса є характерною для політичних процесів, бо ні для кого не секрет, що матеріальне благополуччя для політиків вищого рівня не є проблемою, тобто утилітарна роль збагачення через політичну діяльність у міру розвитку кар'єри політика поступово нівелюється, але не часто ми спостерігаємо втрату інтересу до політичної діяльності. Слід долучити увагу на те, що визначення «політики» не несуть меркантильного, індивідуального або індивідуально-утилітарного характеру, а скоріше розкривають інтерес до самого процесу. Простір політики принципово відмінний від економічної сфери та від простору повсякденної господарської діяльності. Центральним поняттями, що об'єднує всі аспекти політичної гри, називається політична роль, сюжетом — відтворювана в ній

область політичної дійсності, змістом — те, що сприймається політиками як головний момент політичних відносин і політичної діяльності. Зазначимо також, що у політичній грі відбувається політична соціалізація людини й формується її довільна політична поведінка та погляди. У першому томі двотомної політичної енциклопедії за редакцією Г.Ю. Семігіна, зустрічаємо визначення поняття «ігри політичні» під авторством А.В. Попова. Вживається граматична форма множини, тому сподіваємось зустріти певну множину цих ігор, але насамперед зазначимо якраз протилежне. Тут «ігри політичні» визначаються як «вільні змагання різних політичних сил на базі встановлених правил. Вона сприяє створенню порядку в суспільстві і передбачає наявність високо рівневих політичних культур, поза якими вільна участь в іграх політичних не можлива. Виникнення політичних ігор означає згоду її учасників стосовно до правил гри, дозволених дій, засобів регуляції суперечок, механізмів визначення переможців і т.ін.

Загальною системою правил, за якою ведуться політичні ігри в демократичному суспільстві, є Конституція. Але дотримання правил у грі зовсім не гарантує її позитивний результат». Кардинально протилежним, визначається поняття «гра політична (або політичні ігри)» у політико-психологічному словнику. Воно трактується як «метафоричне найменування політико-психологічного маневрування; інтриги, змови, зашастункові домовленості, замисли, приховані за фасадом зовнішньо бездоганних політичних відносин; іноді — застосування теорії ігор для моделювання можливих політичних процесів». На перший погляд, як тотожне, а при більш детальному вивченні, як тільки частково тотожне, подається визначення в Політологічному енциклопедичному словнику. На думку колективу авторів словників та політичних вчень, «гра політична — це метафора щодо деяких видів політичних дій (маневрування, інтриги, угоди, таємні переговори), основна мета яких — замаскувати справжні наміри, дійсні цілі та засоби їхнього досягнення». Стає зрозумілим, по-перше, що вищевказаним колективом політологів розглядається поняття гра політичні, тоді, як у деяких інших науковців фігурували контекстуальні синоніми гра політична/ігри політичні; по-друге, можливо, саме з огляду на це, в останньому визначенні відсутня вказівка 255 на застосування теорії ігор до моделювання можливих політичних процесів, що дає підставу називати останні іграми політичними. Також нібито у цьому ж ракурсі визначається поняття «гра політична» О.Бойко у Політичній енциклопедії Парламентського видавництва 2012 року випуску. Проте, випереджаючи саме визначення, зазначимо, що у ньому відсутня вказівка на метафоричний його характер. Гра політична тут вже не метафоричне найменування чи метафора щодо певних видів діяльності, бо вона є безпосередньою вказівкою на співвідношення слова до явищ з реальної політичної дійсності.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити наступний висновок. У довідковій літературі, що покликана давати визначення понять, існують такі комбінаційні варіанти зв'язку в словосполучення як поняття «політика» та «гра», як «гра політична», «ігри політичні», «політична гра», «політичні ігри». Поняття «гра політична», із легкістю та без жодних пояснень, трансформується в «політичну гру» або ототожнюється з «політичними іграми», що викликає начебто подвійність, як категоріальної, так і понятійної «розгубленості». Категорії варіативності можуть бути пояснені такими стилістичними фігурами художнього мовлення як інверсія (лат. *inversion* — перестановка, перевертання), що полягають у незвичному, часто дивному розташуванні слів для смислового вираження, акцентування певного слова. Отже: можливість гри у внутрішній політиці України нівелюється порушенням двох основних вимог конвенційного гейму, а саме — відсутністю власного ігрового майданчика, тобто території демаркованої і делімітованої державним кордоном, та повсякчасним порушенням її ситуативними змінами основного закону України, коли гра політична відбувається не за конституційно встановленими правилами, а з повсякчасною можливістю їх ситуативної зміни. Це — підтверджує тезу, що гра у внутрішній політиці України насправді є грою у внутрішню політику України, оскільки можливо лише описувати її такою у межах дескрептивної квазігри, причому як за правилами, так і з їх порушенням.